

Iiris Suomela vihr ym.

Kirjallinen kysymys poronhoitajien oikeuksista yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen elinkeinon harjoittamiseen ja reiluihin sijaistamiskäytäntöihin

Eduskunnan puhemiehelle

Poronhoidon lomitusten sijaisapujärjestelmä ei nykyisellään kohtele poronhoitajia yhdenvertaisesti muihin maataloudeksi miellettyihin aloihin nähden. Samalla se on sukupuolinäkökulmasta ongelmallinen. Poronhoitaja on poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 4.1 §:n mukaan oikeutettu vastaanottamaan sijaisapua vain sairauden aikana tai tapaturmien sattuessa, mutta ei esimerkiksi vanhempainvapaan tai varusmiespalveluksen aikana. Oikeudet ovat näin ollen merkittävästi rajatummalla kuin maatalousyrittäjillä, joilla on käytettävissään useita eri lomituspalveluja, kuten vuosilomalomitus, sijaisapulomitus ja maksullinen lomitus. Poronhoito-oikeus eli vapaa laidunnusoikeus on erityislailla (PHL 848/1990) säädetty oikeus ja olennainen osa saamelaista kulttuuria.

Poronhoidon sijaisapujärjestelmän kustannukset ovat noin 250 000—300 000 euroa vuodessa. Virallista kustannusarvioita siitä, mitä maksaisi kehittää poronhoitajien sijaisapujärjestelmää yhdenvertaiseksi maatalouden elinkeinonharjoittajien kanssa, ei ole. On kuitenkin pääteltävissä, että kyse on hyvinkin pienestä summasta valtion budjetissa: Paliskuntain yhdistyksen mukaan vuonna 2019 Suomessa oli 4 354 poronhoitajaa. Aikaisemmin poronhoitajalla on ollut oikeus käyttää enintään 200 sijaisaputuntia, kunnes vuoden 2020 aikana sijaisaputuntien määrää on vähennetty 80 tunnilla, jolloin poronhoitaja on oikeutettu enää 120 sijaisaputuntiin vuodessa. Samaan aikaan maatalousyrittäjä käytti vuonna 2019 keskimäärin 314 tuntia sijaisapua.

Nykyinen malli on poronhoitajille eriarvoistava ja saamelaisten tapauksessa rikkoo räikeällä tavalla oikeutta harjoittaa perinteistä elinkeinoa. Sijaisapu tuleekin nähdä osana poronhoitajien sosiaaliturvaa, eikä valtio voi perustuslain 6 §:n mukaisesti asettaa Suomen kansalaisia ja Suomessa asuvia ei-yhdenvertaiseen asemaan. Samalla vanhempainvapaiden aikaisen lomituksen epääminen poronhoitajilta asettaa erityisesti saamelaisnaiset eriarvoiseen asemaan muun väestön kanssa: mikäli vanhempainvapaiden käyttö jakautuu myös poronhoitajien keskuudessa samalla tavalla kuin muussa väestössä, pitävät naiset merkittävästi miehiä suuremman osuuden vapaista. Poronhoitajista naisia on noin kolmasosa. Kyse on siis olennaisella tavalla sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja ihmisen oikeudesta perustaa perhe.

Saamelaiskäräjät on lisäksi tuonut esille, että sijaisapukorvauksia on jäänyt maksamatta vuoden 2019 osalta. Tämä epäkohta tulee korjata ja korvausten suorittaminen tulee huomioida vuoden

Kirjallinen kysymys KK 813/2020 vp

2020 aikana valtion lisätalousarviossa. Kokonaisuudessaan tilanne on vakava ja altistaa poronhoitajat merkittävälle työhyvinvoinnin heikkenemiselle.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo edistää sitä, että laki poronhoitajien sijaisavusta (1238/2014) uudistetaan kunnioittamaan poronhoitajia yhdenvertaisesti muiden maatalouden muotoina pidettävien elinkeinojen kanssa ja

miten hallitus aikoo varmistaa, että vuoden 2019 maksamattomat sijaisapukorvaukset tulevat asianmukaisesti maksetuiksi?

Helsingissä 29.10.2020

Iiris Suomela vihr
Mari Holopainen vihr
Sofia Virta vihr
Jenni Pitko vihr
Satu Hassi vihr
Pirkka-Pekka Petelius vihr
Tiina Elo vihr